

HÜSAMETTİN KILIÇ'LA

Pazar, Haziran 26, 2011

<http://www.mmd.org.tr/sidebar/soylesiler/husamettin-kilicla>

“Teftiş Kurulu Ailesinin yâyan eski Başkanlarından Hüsamettin Kılıç ile 26.06.2003 Perşembe günü yapılan söyleşinin teyp kaydının özgün metnidir.”

“1947-1983 yılları arasında, 36 yıllık kesintisiz Maliye Müfettişliğini, fırtınalı dalgalı Atlas okyanusunu bir kayıkla geçmeye benzetirim. Her an tehlikelerle karşı karşıyasınız. Bir dalga gelir geçer, yeri gelir biraz yol alırsınız, güneşli günler yıldızlı geceler vardır ama birden karşına bir buz dağı çıkar, batmadan, kazaya uğramadan yolculuğun sonuna gelince duyduğunuz sevinç ise sonsuzdur.

Peki bu tehlikeli yolculuğa niçin çıkarsınız? Bu çok önemli bir soru. Tanrı seni bir ana ile bir babadan meydana getirdi. Sonra da sana bir vatan hediye etti. İşte bu anavatana senin vereceklerin var. Bunu unuttur veya gerekli önemi vermezsen ne mutlu olabilir, ne de görevlerini hakkıyla yerine getirebilirsin.

Bu çok tehlikeli bir yolculuktur dedim. Çünkü siz bir işle teftişe gidersiniz. Mesela Giresun’a. Arkadan bir yaz gelir, “Bu bölgeyi faizcilikle kasıp kavuran bir çete vergilendirilemiyor.”

Hüsamettin Kılıç Hesap Uzmanları, “bu işe vergi kontrol memuru başlamış biz müdahale etmeyiz” diyorlar. Vergi kontrol memuru ise, “efendim, bir resmi vesika bulamadım” diyor. İşte müfettişe kalmış, vazifelenir misiniz. Herkes bu çeteden tir-tir titriyor.

İl jandarma komutanından bir cip ve asker sağlanarak, vergi kontrol memuruna diyorum ki, “oğlum, doğru bu çetenin reisine gidip, benim söylediklerimi ezip bükmeden, aynen söylecek ve diyeceksin ki, “maliye müfettişi diyor ki ben sizi iyi tanıdım, siz beni kolayca ortadan kaldırabilirsiniz, benim yerime gelen müfettişi de ortadan kaldırabilirsiniz, ama bir üçüncü bir dördüncü müfettiş gelir sizin verginizi uygular.” sonra sen resmi bir vesika arama, bunlar küçük kağıtlar üzerine köylülerin borç ve faizlerini yazmışlardır. Onlardan toplayabildiğin kadar topla getir.”

Vergi kontrol memuru aynen söylediklerimi tekrarlayınca, çete reisi “biz müfettişin kılına dokunmak

“öyle dursun ona dokunan? asla ya?atmay?z. Selamlar?m?z? müfetti?e götürün.” demi?. Toplanan ka??tlar üzerinden milyonlarca vergi sal?nd??? halde bu adamlar hayatta hiçbir zaman kar??ma ç?kmad?lar. Bu anlatt???m bindi?im kay???n f?rt?nada neredeyse alabora olmas?na denk de?il midir?

Ama bu durum her olaya uygulanamaz. Bir tarihte Tepeba??’nda gelir vergisi kay?t kontrolü yap?yordum. Bir ticarethaneye girdim, kay?tlar? istedim. Dört be? ki?i hain hain bana bak?yor, defterleri verecekleri yerde neredeyse üzerime üzerime geliyorlard?. Hemen “bak?n?z, bir ?ey unutmu?um” diyerek d??ar? ç?kt?m. Do?ru polis karakolundan bir memur alarak tekrar ma?azaya girdim. “Unuttu?umu getirdim, defterlerinizi gösterir misiniz” dedim. Adamlar süt dökmü? kedi gibi sessiz sessiz her istedi?imi yerine getirdiler. Tedbir her zaman müfetti?in almas? gereken bir cankurtarand?r.

Ben Mülkiyeye kaymakam olmak için gitmi?tim. Bir ilçeden ç?km??t?m. İlçede en büyük adam kaymakamd?. Fakat Mülkiyeye girince mali k?sm?na girdim. Orada maliye müfetti?li?inin önemini anlad?m. Maliye müfetti?li?ine haz?rl?k olsun diye daha önce Ziraat Bankas? müfetti?li?ini kazand?m ama mecburi hizmetim vard? ve onu verecek durumun yoktu. Maliye Tefti? Kuruluna girdim ve kazand?m. 1947’de ?stanbul’a geldim.

Ben Maliye Tefti? Kuruluna girdi?im zaman, maliye müfetti?li?i çok kuvvetli idi. Bir kere maliye müfetti?i devlet müfetti?i konumundad?r. Yani çok önemli bir müfetti?liktir. Her türlü büyük suiistimallerin incelemesi bir veya birkaç maliye müfetti?ine tevdi edilir, onlar da bunu gayet iktidarla yerine getirirlerdi. Bugün Ba?bakanl?k Tefti? Kurulunu ben kabul etmiyorum. Bir kere maliye müfetti?li?inin kendine göre gelenekleri vard?r. Bu gelenekler içerisinde müfetti?ler yeti?ir. Ba?bakanl?k Tefti? Kurulu’nda bu yoktur, olamaz da.

Tefti? Kurulunda o zaman 6 ay turneye ç?kard?k. Mayıs 5 oldu?u zaman biz mutlaka 6 ayl?k tefti?e ç?km?? olurduk. Tefti?e gitti?imiz yerler ilçelerdi. Tefti?e ç?karken yan?m?za bir kat yatak, bir portatif karyola, bir radyo cihaz?, bir lüks feneri ve gerekli kap kaçak al?rd?k. Ço?unlukla trenle vilayet yollar?na gider oradan kiralad???m?z kamyon veya kamyonetle ilçelere giderdik. Her ilçede otel bulunmazd?. Bazen ilkokulda, bazen maliye binas?nda bazen jandarma komutan? ile birlikte kal?rd?k. Baz? yerlerde lokanta da olmazd?.

6 ay ilçelerde dola??r, sonbaharda ?stanbul’a gelirdik. ?stanbul’u may?sta ya?murlu b?rak?rd?k dönü?te sonbaharda yine ya?murlu bulurduk. Galata köprüsüne ç?kt???m?z zaman bazen ayaklar?m?z?n dola?t???n? fark ederdik, çünkü o kadar Anadolu’da gezmi?tik. Ama bundan ?ikayetçi de?ildik. Türkiye’yi ba?tan ba?a görüyorduk.

1950 senesinde yürürlüğe giren gelir vergisi uygulamasında vergi incelemesi yaparken, oran %18 olan muamele vergisinde büyük bir döviz ve vergi kaçakçılığı ve dört tanede naylon faturası tespit ettim. Durum, gelir vergisi uygulamasına sızma indirecek durumdaydı. Raporumu hazırlayacağım sırada üç maliye müfettişi muavini ile Samsun'a teftişe gönderilerek elimdeki vesikalar bir başka müfettişe devretmemi emrettiler. İstifa etmek istedim, üzüldüm. Bir kere daha düğünün, istifa da sırar ediyor musunuz dendi. Düğündüm, sabretmek gerektiği sonucuna vararak istifa etmedim.

Samsun teftişinden sonra Adana'da teftişe gönderildim. Sonra sonbaharda İstanbul'a döndüm. Beyanname tetkiki yapan arkadaşlara katıldım. Bir mükellefin dosyasını aldım. İnceleme ilerleyince bunun, tespit ettiğim nayloncuların incelemesi olduğunu anladım. Ama işin içine milli emniyetten bir ajan da girmiş, o da naylon faturalar gibi faturalar düzenlemişti. Benim bakanlığa gönderdiğim nayloncular yazışlarından bir gün önce bir dilekçe vermiş, nayloncuları ihbar ederek ihbar ikramiyesi talep etmişti. Bakanlık üst düzey birisinin de %5 ikramiyeden pay alacağı beyanname tetkik grubu Başmüfettişinin, bu milli emniyet ajanının üzerinde yaptıkları aramada tespit edilmişti.

Ben raporumu yazıp bitirdim. 120 sayfalık, 250 eklik, nayloncular ve bu işe iştirak eden banka ve tüccarlar döviz ve vergi kaçakçılığı ve naylonculukla itham eden bu rapora, ek bir yazı ile bu kaçakçılığı benim Maliye Bakanlığının bir elemanı olarak bulup tespit ettiğimi belirttim. Ayrıca o yazıda, benim bakanlığa yazdığım yazıdan çok önce bunları tespit ettiğime göre bu ajana herhangi bir vergi ihbar ikramiyesi verilmeyeceği gibi, kanunlarımızda vergi ajanı diye bir müessese de olmadıktan bu bahsinden da naylon faturası olduğunu, yargıç onun suçlu mu yoksa yardım mı olduğunu karar vereceğini yazdım ve bir yıl için Brüksel'e gittim.

Ajan mahkemeye çağrılınca doğrudan milli emniyet reisine gider, beni şikayet eder. O da Başbakan MENDERES'e. Başbakan Maliye Bakanına kazar, Teftiş Kurulu Bakanına bana bir yazı yazar, bu şahsın müfettişlere yardım ettiğini bildiğiniz halde suçlu gibi mahkemeye verdiğinizin sebeplerini açıklayınız der. İşte yine okyanusta dalgalanan kayık, ya batacak ya çökacak.

Benim kalemi elime alıp yazacak hiçbir şeyim yoktu. Tarih sayılı yazımda bunun sebeplerini açıkça belirttim dedim, arz olunur. Sonuç, her şey süt liman oldu. Bu ajan ile pay alacak bürokratın ikramiyeye aldığı da zannetmiyorum.

Bu çok önemli tetkike yargıç ne beraat ne mahkumiyet kararı vermemekle beraber, 7,5 yıl davayı süründürerek zamana geçme uyarılamakla neticelendirilmişti. Salınan vergilerin durumuna gelince, Galata Vergi Dairesinde yaptığımız inceleme sonunda vergi ihtilaflarında uzlaşmaya gidilmesini yabancı devletlerdeki uzlaşma kanunları da belirterek teklif etmiş ve mevzuatımızda uzlaşma konusunu

getirmiştim.

Maliye Teftiş Kurulu Başkanlığı'nda kalamamışın sebebi de o zaman ki Maliye Bakanının bazı maliye müfettişlerinden intikam alma arzusuydu. Kendisi hakkında tahkikat yapan müfettişleri Teftiş Kurulundan ayırmak istiyordu. Bu benim mantaliteme son derece aykırı geliyordu. Ben buraya bir şeyler yapmak için gelmiştim, bana dayatılan bu durum karşısında bu işi yapamayacağımı bakana söyledim. Ondan sonra Teftiş Kuruluna tekrar döndüm.

Bu okyanusta geçen yolculuk gerçi uzun bir yolculuktur. 1968 yılında, vergi reform komisyonunda üye olarak çalışırken Türkiye'nin katma değer vergisine geçişini teklif etmiştim. Bu konuda makale, konferans, tasarı, memorandum gibi türlü etkinlikler yaptım. Brüksel'de, Belçika Gümrüğünü incelemiştim. Bu konuyu gözden geçirip Türkiye'ye döndükten sonra da Belçika ile ilgimi kesmedim. Ortak Pazar kurulunca onunla da ilgilendim. Brüksel'e gidince bütün dokümanları aldım. Büyükelçi Hasan Esat İZİK beni Ortak Pazar Dokümantasyonuna yazarak her türlü rapor, inceleme ve evrakın İstanbul'a adresime parasız gelmesini sağladı.

İlk katma değer vergisi kanun tasarısının da iki hesap uzmanı ile ben hazırladım. Fakat siyasetler bir türlü katma değer vergisi kanun tasarısının Türkiye Büyük Millet Meclisine sevk etmiyorlardı. Bütün dolaylı ve dolaysız çabalarım sonuç vermedi. Tasarı Meclise sevk edilmiyordu.

1983 yılında Brüksel'de Ortak Pazar nezdindeki Delegasyona Ekonomi ve Maliye Bakanlığı aviri olarak tayinim için, Brüksel'e gider gitmez iki tane peş peşe rapor düzenledim. İlk raporumda şimdiye kadar Ortak Pazar ve katma değer vergisi konusunda yaptığım inceleme, rapor, konferans, memorandum ve diğer konuları belirttim. İkinci raporumda ise o tarihe kadar Avrupa'da katma değer vergisini uygulayan ülkelerin ilk yıldaki katma değer vergi tahsilatı ile eski verginin son yılıki vergi tahsilatını karşılaştırdım. Hepsinde katma değer vergi tahsilatı miktarları yerine geçtikleri vergi tahsilatı miktarından fazlaydı.

Bizim maliyeciler de katma değer vergisine geçerse gider vergisinin tahsilatını tutturamayız diye üphe ediyorlardı. Bu iki raporumun asıllarını Hazine'ye, bir örneğini de bir mektupla kendisini yakından tanıdığımız Genelkurmay Başkanı sayın Orgeneral Necdet URU'ya gönderdim. Mektubumun sonunda 16 yıldan beri bu verginin Türkiye'de uygulanmasına çalıştığımız halde bugüne kadar bunda muvaffak olamadığımızı belirttim. Aradan bir hafta geçti, Genelkurmay Başkanı'nun Bakanla görüştüğünü görüme içeriğinin açıklanmadığını Brüksel'e gelen Türk gazetelerinden okudum. İkinci hafta sonunda ise katma değer vergisi kanun tasarısının Meclise sevk edildiğini yine Türk gazetelerinden öğrendim.

Türkiye'ye döndüğümde “orgeneralim, benim raporlar? al?nca ne yapt?n?z” diye sorunca, “do?ruca ba?bakana gittim, i?te size çok önemli bir mali kaynak, bu raporlar? yazan da yakinen tan?d???m bir kimsedir dedim” diye cevaplad?.

Katma de?er vergisi kanunu konusunda çok çal??malar yap?lm??, türlü tasar?lar haz?rlanm??t?r. Fakat kanunun Meclis'e sevinde say?n Orgeneral ile benim böyle bir katkı?m vard?r. Bu da okyanusu kazas?z geçti?imi gösterir.

Maliye Tefti? Kurulundan do?ru do?ruya bir d?? göreve tayin üç müfetti?e nasip olmu?tur. Üçünü de askerler sa?lam??t?r. Benim Brüksel'e tayinimi de say?n Orgeneral Necdet URU? sa?lam??t?r. Bu tayin sonunda da katma de?er vergisi kanun tasar?s? Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne sevk edilmi?tir. Zaten ben bunun için d?? tayin istemi?tim. D??tan yaz?lan raporlar?n tesiri ba?ka oluyordu. Bunu muhtelif tecrübelerimle görmü?tüm. Brüksel'e gider gitmez de katma de?er vergi raporlar?n? düzenleyerek Orgenerale göndermi?tim.

O s?ralarda müfettişler türlü ?ekillerde askerlerle birlikte çal??yorlard?. Bana verilen çe?itli görevler dolay?s?yla onlarla tan??t?m. Öteden beri Maliye Tefti? Kurulundan bir iki müfetti?in do?rudan do?ruya d?? vazifelere tayinlerini kuvvetle desteklemi? olmalar?na ra?men, Hazine buna ?iddetle kar?? ç?km??t?r. Asl?nda Hazine'nin Maliye'den ayr?lmas?n?n as?l sebebi, Hazine mensuplar?n?n kolayca d?? görevlere birkaç defa üçer y?ll?k tayinlerinin yap?lmas?n? sa?lamakt?. D?? Ticaret Müste?arlı??n?n da, Ticaret ve Ekonomi Bakanlı??ndan ayr?lmas?n?n ana sebebi budur. Hazinenin Maliyeden ayr?lmas?n?n sonunda bankalar olay?n?n bütün de?eti ile meydana gelmesi ac? bir olayd?r. Hazine Maliye Bakanlı?? içinde olsayd? bankalar olay? olmayacakt?. Gerek Gümrüklerin ve gerek Hazinenin Maliye Bakanlı??na ba?lanmas? ve Ekonomi ve Maliye Bakanlı?? kurulmas? gereklidir. Bu konuda bir kitab?m da var.

Katma De?er Vergisi kitab?m?n sonunda konunun çe?itli yönlerini belirttikten sonra ?öyle demi?tim; “sadece mesle?inin gerekleri yerine getirmek ilkesinden hareket etmeyip yurduna olan sonsuz sevgisi yüzünden bu çal??malar yap?lm??t?r. Bu dü?üncenin sa?lad??? manevi zevkin tad?n? vicdan?mda bol bol tatmaktay?m.”

Yurt sevgisi ile söze ba?lam??t?k onunla bitirelim. ?iir kitab?mda çocuklar?ma ithaf etti?im ?iirimi bütün müfettiş arkadaş?lar?ma da ithaf ederek diyorum ki;

ÖZÜT

İnsan Yurdunu sevince,

Her güçlük ona kolay gelir.

Buz dağlar? erir

Uçurumlar yol verir

Denizler, dağlar ağıdır.

İnsan Yurdunu sevince,

Aldırılmaz mevki sahibinin kof kibrine

Her türlü çöküşler?n sinsice

Haince davranışlar? yere serilir,

Kurduklar? ağılar birer birer dağıdır.

İnsan Yurdunu sevince,

Her türlü engelin,

Sona erdiği bir gün mutlaka gelir.

12 Mart 1975

Tüm arkadaşlar?ma s?hhat, ne?e, ba?ar? ve mutluluklar dilerim.”